

Antisepticele și dezinfectantele Antibiotice partea I

Antisepticele și dezinfectantele

- **Antisepticele** – substanțe ce exercită acțiune bactericidă (omooară) și/sau bacteriostatică (inhibă creșterea) asupra microorganismelor aflate pe un țesut viu (piele, mucoase, cavități naturale, plăgi)
- **Dezinfectantele** – substanțe ce distrug agenții patogeni din mediul extern (diferite obiecte și instrumente, pansamente, îmbrăcăminte, mobilă, pereți, excrete).

Antisepticele și dezinfectantele

- **alcooli** – alcool etilic, alcool izopropilic, cloroform etc.
- **aldehide** – aldehida formică, paraformaldehidă, glutaraldehidă, metenamină etc.
- **coloranți** – acridină, etacridină, violet de Gențiană, metiltionină, verde de briliant, hexatidină etc.
- **preparatele metalelor grele** – nitratul (azotatul) de argint, colargol, protargol, sulfat de cupru și zinc, diclodură de mercur, oxicianură de mercur etc.
- **acizi** – acid boric, acid benzoic, acid salicilic, acid undecilenic, acid lactic etc.
- **halogeni** – hipoclorit de sodiu și calciu, cloramină, halazonă, dicloramină, iod, iodonat, iodinol, iodoform, polividon-iod, iodasept, nucină etc.
- **fenoli** – fenol, triclorosan, crezol, rezorcină, policrezulen, timol etc.
- **oxidanți** – peroxid de hidrogen, peroxid de uree, peroxizi metalici, perborati, permanganat de kalium;
- **nitrofurani** – nitrofurantoină, furazidină;

Antisepticele și dezinfectantele

- **derivați de tiosemicarbazonă și preparatele similare** – ambazonă, pronilid;
- **bisguanide** – clorhexidină;
- **baze** – soluția de amoniac, hidroxid de sodiu, potasiu, calciu, bicarbonat de sodiu, tetraborat de sodiu;
- **uleiuri eterice** – ulei de tim, cuișoare, scorțișoară, mentă, eucalipt;
- **der. de naftochinonă** – nucina (juglona)
- **detergenții** –
  - a) ***anionici*** – săpunurile propriu-zise (laurilsulfonatul de natriu, ricinoleatul de natriu);
  - b) ***cationici*** – benzalconiu clorid, cetilpiridiniu bromid, cetrimidină, decualiniu etc.
  - c) ***neionici*** – polisorbantii (de tip Tweene)
  - d) ***amfoteri*** – acid triazoeicosanocarbonic (compuși de tip Tego)
- **diverse** – natriu usinat, novoimanină, tinctură de calendulă, sangviritină, clorofilipt, lizocim, romazulan, fitosept etc.

Mecanismele de acțiune ale antisepticelor

- A. acțiune la nivelul peretelui celular sau membranei externe prin influența asupra componentelor acestora (peptidoglicanilor, lipopolizaharidelor, proteinelor etc.) cu diminuarea rezistenței lor – glutaraldehida etc.**
- B. acțiune la nivelul membranei celulare prin modificarea funcțiilor sau lezarea ei – fenolii, acizii organici, coloranții acridinici, detergenții, clorhexidina etc.**
- C. acțiunea la nivelul acizilor nucleici prin:**
- intercalarea în structura acizilor nucleici (coloranții acridinici);
  - alchilarea componentelor acizilor nucleici (aldehidele);
  - ruperea catenei de AND și/sau ARN prin radicali liberi (oxidanții);
  - agregarea materialului nuclear (argintul azotat);
- D. acțiunea asupra proteinelor celulare prin:**
- denaturarea proteinelor (alcooolii, fenolii);
  - alchilarea proteinelor (aldehidele);
  - coagularea proteinelor din citoplasmă (compușii halogenați);
  - denaturarea proteinelor enzimatice (oxidanții, preparatele metalelor grele, coloranții etc.).

Factorii ce influențează activitatea antisepticelor

- concentrația antisepticului la locul de acțiune, ce determină efectul bacteriostatic sau bactericid;
- substratul organic existent la locul de acțiune (ser, sânge, puroi, țesuturi necrotizate etc.), care, de regulă, micșorează eficacitatea preparatelor;
- flora microbiană prezentă – sensibilitatea descrește după cum urmează – cocii gram pozitiv > cocii gram negativ > bacilii gram pozitiv > bacilii gram negativ > micobacteriile > formele sporulate, virusurile, fungii;
- mărimea populației microbiene – cu cât ea este mai mare cu atât efectul este mai mic;
- acțiunea concomitentă a altor agenți antimicrobieni cu elemente de sinergism sau antagonism;
- forma farmaceutică sub care se folosește antisepticul;
- factorii de mediu – pH-ul, umiditatea relativă a aerului, duritatea apei;
- factorii locali – mecanici sau chimici.

Oxidanții

- peroxidul de hidrogen (H_2O_2), permanganatii (permanganatul de potasiu).

Mecanismul de acțiune:

- influența peroxidazei (catalazei) se discompune cu eliberarea de O_2 ce posedă proprietăți oxidante asupra componentelor structurale ale m/o
- O_2 acționează și asupra grupelor SH ale proteinelor m/o cu consecințe cide asupra lor.
- O_2 pătrunde în anfractuozitățile plăgilor prin formarea unei spume albicioase ce mecanic îndepărtează detrisurile și celulele bacteriene.

Efectele:

- bactericid față de m/o gram + și gram -, inclusiv anaerobi, sporicid.
- antiseptic rapid, de scurtă durată (se menține atât timp cât se degajă O_2).
- efect deodorant, decolorant, hemostatic și cauterizant.

Indicațiile (apa oxigenată)

- prelucrarea plăgilor;
- spălături ale cavității bucale ca deodorant;
- tratamentul gingivitei ulcerative;
- tratamentul “limba păroasă” ca reacție adversă la utilizarea cloramfenicolului;
- pentru irigarea canalelor după debridare;
- în gingivita hipertrofică.
- soluția concentrată de peroxid de hidrogen se folosește ca hemostatic și decolorant.

Permanganatul de potasiu.

- **Mecanismul de acțiune:** preparatul interacționează cu apa după cum urmează:

- oxigen atomic care are o acțiune oxidantă mai puternică ca a celui molecular.
- oxigenul blochează grupele tiolice (SH) ale proteinelor cu inhibarea activității microorganismelor.

- **Efectele:**

- antimicrobian,
- antiseptic,
- deodorant,
- astringent (datorită oxidului de mangan ce se formează),
- iritant și cauterizant (la concentrații mari).

- **Indicațiile:**

- stomatite și gingivite ulcero-necrotice,
- prelucrarea aseptică a plăgilor,
- prelucrarea ulcerelor superficiale;
- halitoza din cavitatea bucală,;
- tratamentul combuștilor.
- în urologie și ginecologie pentru irigații ale cavităților,
- în intoxicațiile cu morfină, alcaloizi, fosfor (spălături gastrice).

Detergenții anionici

Clasificarea:

- a) săpunuri tari – săruri de sodiu al acizilor grași saturați - stearat și palmitat;
- b) săpunuri moi – săruri de potasiu al acizilor grași nesaturați – laureat, linoleat, oleat;
- c) metalice - sărurile metalelor bivalente.
- d) organice - trietanolamina stearat.

Sulfații și sulfonații

- laurilsulfat de natriu, laurilsulfonat de natriu;
- trietanolamina laurilsulfat; dodecilsulfonat de natriu.

Mecanismul de acțiune - se acumulează la interfața dintre mediul lipidic (membrana bacteriană) și mediul hidric cu modificarea tensiunii superficiale și dereglarea permeabilității membranei celulare și osmolarității cu liza germenilor;

Efectele:

- antiseptic și dezinfectant; detergent și de emulgare; iritant;cheratolitic.

Indicațiile:

- prelucrarea tegumentelor;
- seboree grasă;
- dermatita seboreică;acnee;
- ca cheratolitic în psoriaz, eczema descuamativă, ictioză etc.;
- punji pioreice sau postextracție (sol.1-4% ricinoleat de natriu);
- component a pastelor dentare curativ- profilactice (ricinoleat și laurilsulfonat de natriu).

Detergenți cationici

Preparaatele:

- benzalconiu clorid (rocal, farmatex, zephiran etc.);
- cetrimidina (cetavulon etc.);
- cetilpiridiniu (metocet, cerigel etc.);
- decualiniu (codecam, decaderm etc.);
- etoniu;
- preparate combinate: septolete, laripront, hexaliz etc.

Mecanismul de acțiune:

- a) se acumulează la interfața dintre mediul lipidic (membrana bacteriană) și mediul hidric cu modificarea tensiunii superficiale și dereglarea permeabilității membranei celulare și osmolarității cu liza germenilor;
- b) Inhibarea unor sisteme enzimatice prin adsorbție sau sarcinilor electrice (conc. mici);
- c) Precipitarea proteinelor (conc. mari);

Efectele:

- a) Antimicrobian (bacteriile gram+ și “-”, virusuri lipidice (herpetic, gripal), fungi, dar nu afectează micobacteriile, bacilul piocianic, sporii);
- b) emulgare;
- c) de curățare

Detergenții cationici - Indicațiile

- **sterilizarea materialelor instrumentelor, aparatelor;**
- **prelucrarea mânilor, câmpului operator;**
- **prelucrarea plăgilor, combustiilor, ulcerelor trofice, tisulare etc.**
- **spălături în chirurgie, ORL, ginecologie, dermatologie;**
- **spălături ale cavității bucale în procesele inflamatoare;**
- **prelucrarea cavităților carioase și canalelor radiculare;**
- **tratamentul unor infecții buco-faringiene (stomatite, gingivite ulceroase, angina Vincent, candidoza bucală);**
- **profilaxia infecțiilor după extracții dentare,**
- **Halitoză - maladiile cu miros neplăcut din gură (septolete, laripront, hexaliz);**
- **în pastele pentru plombarea canalelor dentare (etoni);**

Biguanidele – clorhexidina (betasept, fervex, septalon etc.)

- **Mecanismul de acțiune:** interacțiunea nespecifică cu fosfolipidele membranare acide cu afectarea: activității enzimelor membranare; transportul ionilor, aminoacizilor și nucleotidelor;
- **Efectele:** antiseptic activ față de gram+ și “-”, iar fungii, micobacteriile, sporii și virusurile variat sensibile;
- Nu modifică flora locală și nu se dezvoltă rezistența;
- Efectul se micșorează în prezența puroiului, sângelui etc., detergenților cationici;

Indicațiile:

- prelucrarea mâinilor și câmpului operator (sol. 2-4%);
- păstrarea instrumentarului (sol.0,5%);
- uretrite, irigații ale vezicii urinare;
- prelucrarea plăgilor, combustiilor în dermatologie, otorinolaringologie;
- în oftalmologie ca conservant pentru colire;
- gingivite, stomatite, carii dentare;
- preîntâmpinarea sedimentului dentar (sol. 0.06%);
- prelucrarea canalelor radiculare în periodontite (sol. 0,5%);
- gargarisme zilnice pentru reducerea plăcii bacteriene pe suprafața dinților (sol. 0,2-1%);
- lavajul canalelor (sol. 1,5% cu cetrimida);
- pentru diminuarea plăcii bacteriene și incidenței gingivitei (pasta 1%).
-

Halogenii – Preparatele clorului

Mecanismul de acțiune: eliberează clorul activ, care, posibil, formează acid hipocloric, ce:

- manifestă proprietăți oxidante prin influențarea grupelor tiolice (SH) ale enzimelor și proteinelor;
- contribuie la halogenarea amino (NH₂) grupelor ale proteinelor din citoplasmă.

Efectele:

- antiseptic și dezinfectant asupra bacteriilor gram „+” și gram „-” (în concentrații mici), protozoarelor, virusurilor;
- deodorant;
- decolorant;
- detoxifiant.

Indicațiile:

- dezinfecția apei de băut și apelor infectate din spitale;
- dezinfecția instrumentelor, lenjeriei, sputei, puroiului, urinei, sângelui, fecalelor, încăperilor;
- Prelucrarea antiseptică a tegumentelor, plăgilor, mucoasei vaginale;
- ca decolorant, deodorant și detoxifiant.

Halogenii - Preparatele iodului

Clasificarea:

- Iod elementar – sol. alcoolică, glicerinoasă și propilenglicol de iod, soluția Lugol;
- Ioduri neorganice – iodura de zinc și potasiu;
- Iodoform;
- Iodofori – iodinol, idonat, polividon-iod, iodasept;

Mecanismul de acțiune: manifestă acțiune bactericidă, sporocidă și fungicidă, mai puțin virucidă prin eliberarea iodul molecular care contribuie la: oxidarea substratelor (SH etc.); denaturarea proteinelor (la conc.mari)

Efectele:

- Antiseptic (antimicrobial, amebicid, antimicotic); Revulsiv (conc.5-7%);
- Iritant Expectorant; Deodorant; Cauterizant

Indicațiile:

- **Tinctura (sol.alcoolică) de iod** se indică: prelucrarea câmpului operator; prelucrarea canalele dentare, diagnosticarea plăcii bacteriene și a dentinei cariate; local în actinomicoze;
- **Soluția Lugol:** prelucrarea mucoaselor laringelui și faringelui în procesele inflamatorii, tratamentul stomatitelor pulpitelor; periodontitelor; artritei temporo-mandibulare (prin electroforeză).

Iodoformul

- efect antiseptic și anestezic local slab;
- topic se folosește în plăgi și ulcere infectate;
- în stomatologie - tratarea buzunarelor septice (sol. în apă și glicerină), tratamentul alveolitelor (pastă 5-7%).

Iodoforii

Farmacodinamia:

- **Complexe ale iodului cu transportori (agenți activi de suprafață) care eliberează lent iodul la contactul cu țesuturile;**

Indicațiile:

- **prelucrarea mâinilor, tegumentelor și mucoaselor (cu excepția conjunctivei) înainte de manipulații și intervenții chirurgicale;**
- **spălături ale plăgilor infectate, combustii, băi locale, îmbinarea meșelor și compreselor;**
- **afecțiuni și candidoze ale cavității bucale;**
- **dezinfectarea obiectelor, mebelierului, aparatelor, sălilor operatorii;**
- **infecții oto-rino-faringiene (iodasept);**
- **afecțiuni ginecologice provocate de bacterii fungi, chlamidii, protozoare (iodasept);**
- **piodermite, provocate de stafilococi streptococi, virusul herpesului (iodasept);**
- **deodorarea cavității bucale, parodontite, irigarea șanțului gingival (polividon-iod).**

Derivații de naftochinonă - nucina

- Derivat asemănător cu principiul activ de origine vegetală din nucul grecesc;
- Proprietăți antibacteriene și antifungice (gram+ și “-”, fungi);
- Efect keratoplastic, regenerativ;
- **Indicațiile:**
- tratamentul și profilaxia afecțiunilor bacteriene și fungice ale cavității bucale;
- Tratamentul și profilaxia amigdalitelor bacteriene;
- Prelucrarea âinilor și câmpului operator;
- Lavajul vaginului și uterului în afecțiuni bacteriene și fungice.

ALDEHIDELE

(ALDEHIDA FORMICĂ, NOXITOLINA, METENAMINA)

Mecanismul de acțiune

- Aldehida formică substanță reductoare foarte puternică ce interacționează cu sărurile de amoniu, amidele, aminoacizii, precipitează multe metale.
- alcoolul metilic blochează NH₂ –grupele cu formarea unor compuși ireversibili cu proteinele, acizii nucleici și enzimele.
- Inactivează toxinele microbiene cu pierderea proprietăților toxice.

Proprietățile farmacologice

- Posedă acțiune bactericidă sau statică față de bacterii, fungi, virusuri, protozoare
- Posedă acțiune: antiseptică și dezinfectantă; deodorantă; astringentă și tanantă.

Indicațiile

- prelucrarea mâinilor – soluții, unguente, aerosol 0,5-1%;
- irigarea cavităților- soluții diluate în proporția 1:2000-1:3000;
- dezinfectarea instrumentelor chirurgicale, încăperilor;
- hiperhidroză plantară - local soluții 2-10%;
- conservarea pieselor anatomice;
- prepararea anatoxinelor.

COLORANȚII

etacridina (rivanol). cristal violet, verdele de briliant.

albastru de metilen (metiltionină). hexatidină (stomatidină)

Mecanismul de acțiune - acțiune bacteriostatică sau bactericidă, fungică, amebică și antihelmintică prin:

- Competiția cu enzimele pentru ionii de hidrogen;
- Dereglarea schimbului de ioni în celula microorganismului;
- Alterarea proteinelor celulare.

Etacridina (rivanol):

- plăgi proaspete și infectate – soluție 0,05-0,2%;
- spălături ale cavităților pleurale, abdominale (pleurite și peritonite cu puroi), articulațiilor și vezicii urinare (artrite și cistite cu puroi) – soluție 0,05-0,1%;
- furuncule, carbuncule, abcese – soluție 0,1-0,2%;
- conjunctivite – soluție 0,1%;
- spălături ale uterului în perioada postnatală – soluție 0,1%;
- dermatologie – unguent 1%; pastă 5-10%; pudră 2,5%.

COLORANȚII

Cristal violet (violet de gețiană):

- plăgi infectate; escare, ulcere;
- dermatite, dermatomiozite;
- stomatite, infecții streptococice sau fungice ale mucoasei bucale;
- buzunarele septice și tratamentul gingivitei ulcero-membranoase.

Albastru de metilen (metiltionina): soluții alcoolice 1-3% pentru:

- profilaxia infectării traumelor mici ale pielii;
- tratamentul afecțiunilor purulente și inflamatorii ale pielii (piodermii, furuncule);
- combustii;
- spălături ale vezicii urinare (cistite, uretrite) – soluții apoase 0,02%;
- intern în cistite, uretrite, methemoglobinemie.

Verdele de brilliant: Extern, sub forma de soluții alcoolice sau apoase 1-2% pentru:

- profilaxia infectării traumelor mici ale pielii;
- tratamentul formelor ușoare ale maladiilor purulente ale pielii (piodermii, furuncule, blefarite etc.).
- Acțiunea antiseptică este mai pronunțată la soluțiile alcoolice

Hexatidina

- maladii inflamatorii ale cavității bucale (stomatite, afte, gingivită, paradontoză, paradontopatii etc) și faringelui (tonsilită, faringită etc.);
- candidoze ale cavității bucale și faringelui;
- hemoragii gingivale; igiena cavității bucale (în halitoză - maladii cu miros neplăcut).

PREPARATELE METALELOR GRELE

Mecanismul de acțiune:

- blocarea SH-grupelor enzimelor microbiene;denaturarea proteinelor cu formarea de albuminate.
- Efectele: antiseptic și dezinfectant, astringent; antiinflamator; iritant; cauterizant.

Compușii de argint

- conjunctivite, blefarite; trachom;
- irigarea plăgilor, vezicii urinare;
- erozii, ulcere, granulații excesive (sol.concentrate);
- stoparea evoluției cariei dentare;
- sterilizarea dentinei;
- antisepsia cavității bucale;
- badionarea aftelor bucale;
- cauterizarea polipilor gingivali mici, aftelor,;
- diminuarea sensibilității țesuturilor dentare dure;
- impregnarea diverticulelor corneale la tratamentul periodontitelor.

Compușii de zinc și cupru

- trachom; conjunctivite, laringite, vaginite
- irigarea vezicii urinare și ureterelor;
- tratamentul ulcerelor aftoase
- cauterizarea leziunilor mici;
- ca ape de gură;
- obtudent pentru dentina sensibilă;
- adjuvant pentru prepararea pastelor dentare și materialelor pentru plombare (oxidul de zinc).

Preparatele nitrofuranelor

- **Nitrofurantoină (furacilina), furazidina**
- **Mecanismul de acțiune:**
  - reducerea nitrogrupeii cu formarea unor substanțe toxice ce afectează peretele celular, inhibă ireversibil NADP, ciclul Krebs și alte procese biochimice cu dereglarea funcției membranei citoplasmatică;
  - formarea de complexe cu acizii nucleici ce diminuează sinteza proteinelor.
- **Indicațiile:**
  - prelucrarea plăgilor, combustțiilor, fistulelor pielii, mucoaselor;
  - pansamente ale plăgilor, ulcerelor;
  - conjunctivite; angine, otite etc.
  - spălături ale sinusurilor, cavităților;
  - irigarea cavităților seroase și articulațiilor, în osteomielite;
  - prelucrarea cavității bucale în procesele inflamatorii și purulente (stomatite, gingivite);
  - spălături ale cavității bucale în manipulații stomatologice;

Preparatele alcoolilor

- alcool etilic; izopropanol, benzilalcool, feniletanol, fenoxietanol, cloroform.

Mecanismul de acțiune:

- denaturarea proteinelor cu formarea albuminatelor, iar la m/o cu transformarea lor în spori;
- deshidratarea celulei microbiene.

Efectele

- antiseptic și dezinfectant (Gram „+” și Gram „-”, micobacterii, fungi, virusuri);
- astringent; iritant; revulsiv; anestezic local.
- ameliorare a troficii țesuturilor;
- antihidrotic (diminuie transpirația);

Indicațiile:

- prelucrarea câmpului operator și mâinilor,
- dezinfectarea instrumentelor și aparatelor;
- antisepsia cavității bucale (izopropanol, benzilalcool, feniletanol, fenoxietanol);
- îndepărtarea rezidurilor din cavități și canale (cloroform);
- sterilizarea cavităților (sol.50% cloroform, sol.alcool/camofor 3/1);
- diminuarea durerii pulpei expuse (alcool);
- prelucrarea țesuturilor dentare dure (alcool).

Derivații tiosemicarbazonei

Ambazona (faringosept)

- *acțiune bacteriostatică față de streptococul hemolitic și viridans, pneumococ.;*
- *indică în infecțiile acute ale cavității bucale și faringelui (faringite, angine, tonzilite, stomatite) cu scop de profilaxie și tratament.;*
- *reacțiile adverse: se pot constata reacții alergice sub formă de*

Propilidul (falimint)

- *exercită efect antiseptic, anestezic slab, revulsiv (provoacă o senzație de rece în cavitatea bucală cu inhibarea reflexelor de tuse etc.) și deodorant.*
- *Se indică ca adjuvant în procesele inflamatorii ale cavității bucale și faringelui; pregătirea pacienților pentru manipulații în cavitatea bucală; înlăturarea mirosului neplăcut din gură.*

Preparatele asemănătoare:

- **fitosept, cameton, camfomen, septolete, laripront**
- **În majoritatea din ele componentul activ este un antiseptic din grupa detergenților cationici.**

Preparatele pot exercita următoarele acțiuni:

- **anestezică locală (hexaliz);**
- **antitusivă (septolete)**
- **antiseptică (fitosept, cameton, camfomen, septolete, laripront, hexaliz)**
- **deodorantă (fitosept, septolete, laripront, hexaliz)**
- **antiinflamatoare (cameton, camfomen, septolete, laripront, hexaliz)**
- **regeneratoare (fitosept); - antivirală (laripront)**
- **hemostatică (laripront, fitosept)**

Preparatele se indică în:

- *afecțiunile inflamatorii și infecțioase ale cavității bucale, laringelui și faringului*
- *infecții respiratorii acute însoțite de modificarea tembrului vocii (septolete, fitosept)*
- *halitoza - miros neplăcut din gură (septolete, laripront, hexaliz, fitosept)*
- *rinite (cameton, canefomen)*
- *paradontoză (fitosept)*
- *combustii, ulcerații ale mucoasei cavității bucale (fitosept)*
- *tusea iritantă, neproductivă (septolete)*
- *pregătirea pentru investigații instrumentale în cavitatea bucală.*

Antibiotice

- produși naturali ai fungilor, actinomicetelor și al bacteriilor sau derivați semisintetici/sintetici ce selectiv și în diluții mari omoară sau inhibă creșterea microbilor

Antibiotice beta-lactamice

Peniciline biosintetice:

Benzilpenicilina

**Benzatin benzilpenicilina
(extencilina, retarpen)**

**Procain benzilpenicilina
(bicilinele)**

**Fenoximetilpenicilina
(ospen)**

Penicilinele semisintetice izoxazolilpeniciline (antistafilococice)

- oxacilina
- cloxacilina
- flucloxacilina
- dicloxacilina
- nafcilina

Penicilinele semisintetice

Aminopeniciline:

- Ampicilină
- Amoxicilină

Carboxipeniciline:

- Carbenicilină Carfecilină
- Carindacilină Ticarcilină

Ureidopeniciline:

- Mezlocilină Azlocilină
- Piperacilină

Aminopeniciline:

- Mecilinam, pivmecilinam,
- temocilina

Cefalosporinele I generație

Parenterale:

- Cefazolină

Enterale:

- Cefalexină
- Cefadroxil

Cefalosporinele II generație

Parenterale

- Cefaclor
- Cefuroxim
- Cefamandol
- Cefotetan
- Cefotiam
- Cefonicid
- Cefoxitin
- Loracarbef

Enterale

- Cefaclor (ceclor)
- Cefuroxim axetil

Cefalosporinele III generație

Parenterale

- Ceftriaxon
- Cefotaxim
- Cef tazidim
- Cefoperazonă
- Cefodizim
- Cefpodoxim
- Cef tizoxim
- Cef sulodină
- Latamoxef

Enterale:

- Cefixim
- Cef tibunten
- Cefpodoxim proxetil

Cefalosporinele IV generație

- Cefepim
- Cefpirom

Cefalosporine V generație

- Cef t obiprol   Cef tarolin
- ceftolozan   Cef ditoren

Asocierile de beta-lactamice

• Carbapenemi

- Imipenem (tienam)
- Meropenem (meronem)
- Biapenem
- Ertapenem
- Faropenem
- Doripenem
- razupenem

• Monobactami

- Aztreonam
- Carumonam
- Tigemonam

- Amoxicilină+acid clavulanic
  - augmentin, clavomed, amoxiclav, flemoclav
- Ampicilină + sulbactam- sultamicilină
- Ticarcilină + acid clavulanic - timentin
- Cefoperazonă+sulbactam - sulperazon
- Piperacilină + tazobactam;
- Ceftazidim+avibactam – avicaz
- Ceftolozan+tazobactam – zebraxa
- Meropenem+varobactam - vabomer

Macrolidele

- **Cu 14 inele:**
  - **naturale:** eritromicina;
  - **semisintetice:** claritromicina, roxitromicina, fluritromicina, davercina.
- **Cu 15 inele (azalide) :** azitromicina.
- **Cu 16 inele:**
  - **naturale:** spiramicina, josamicina,
  - **semisintetice:** midecamicina rochitamicina

Ketolidele:

- Telitromicina

Aminoglicozidele

• generația I:

Streptomicină   Neomicină
Kanamicină   Paromomicină

• generația II:

Gentamicină   Tobramicină
Sisomicină

• generația III:

Amikacină
Netilmicină
Isepamicină

Lincosamidele

Clindamicină

Lincomicină

Amfenicolii

- Cloramfenicol

- Cloramfenicol

hemisuccinat

- Tiamfenicol

Polimixinele

- Polimixină M

- Colistină

Tetraciclinele

generația I:

Tetracilină

Oxitetracilină

Rolitetracilină

generația II:

Doxiciclină Metaciclină

Minociclină

Ansamicinele

Rifampicină Rifaximină

Rifamicină Rifabutină.

Glicopeptidele

- Vancomicină   Ristomicină
- Teicoplanină

Lipoglicopeptidice:

Dalbavancina, oritavancina,
telavancina, daptomicina
(gram+ polirezistentă)

Glicilciclice:

Tigeciclina (gram-
enterobacteriaceae)

Macrociclice:

Fidaxomicina (Cl.dificile)

Poliene

(antimicotice)

Nistatină   Levorină

Amfotericină B

Grizeofulvină.

Natamicina

Diverse antibiotice

Cicloserină Capreomicină

Fosfomicină Fuzafungină

Bacitracina Mupirocina

Gramicidina

Acid fuzidic

Clasificarea antibioticelor după mecanismul de acțiune

I gr. acțiune asupra peretelui celular (inhibarea sintezei peptoglicanului care este un component esențial al peretelui bacterian):

- ❖ betalactaminele (penicilinele, cefalosporinele, carbapenemii, monobactamii),
- ❖ glicopeptidele;

II gr. acțiune asupra membranei citoplasmatică (modifică bariera osmotică a membranei bacteriilor, care pierde constituenți citoplasmatici și mor) :

- polimixinele;
- aminoglicozidele

III gr. inhibarea sintezei proteinelor sau funcției ribozomilor prin legarea de subunitățile:

- ✓ 30S : tetraciline;
- ✓ 50S : cloranfenicol, macrolide, lincosamide;
- ✓ interferența dintre subunitățile 30S și 50S: aminoglicozide

IV gr. acțiune la nivelul aparatului nuclear prin :

- inhibarea ARN polimerazei ADN-dependență și blocarea sintezei ARN-mesager urmată de scăderea sintezei proteinelor ribozomale:
- ansamicinele (rifampicina;etc.)

Mecanismele de acțiune ale antibioticelor

Aminoglicozidele,
tetraciclinele,
macrolidele,
cloramfenicol,
lincosamidele

ansamicinele

Polimixinele,
polienele

Penicilinele,
cefalosporinele,
glicopeptidele

Clasificarea după modul de acțiune

I gr - Antibioticele cu efect bactericid.- intoxicarea ireversibilă a germenilor microbieni la CMI

Acțiunea bactericidă poate fi:

- **Absolută** - afectează germenii atât în stare de repaus cât și în faza de multiplicare:
  - **polimixinele;**
  - **Aminoglicozidele**
  - **ansamicinele**
- **Degenerativă** - afectează germenii numai în faza de multiplicare :
  - ❖ **betalactaminele (penicilinele, cefalosporinele, carbapenemii, monobactamii),**
  - ❖ **glicopeptidele;**

II gr - Antibioticele cu efect bacteriostatic - inhibarea multiplicării germenilor cu liza in vivo prin mecanismelor de apărare ale organismului (fagocitoza etc.):

- tetraciclina,**
- cloranfenicolul,**
- macrolidele,**
- lincosamidele.**

Clasificarea după spectrul de acțiune

I gr. - Cu influență preponderentă asupra florei gram-pozitive

- Penicilinele biosintetice;
- macrolidele;
- glicopeptidele;
- izoxazolilpenicilinele;
- azalidele;
- fuzidina;
- lincosamidele;
- cefalosporinele I gen.;

Spectrul:

Cocii gram+: stafilococi; streptococi; enterococi; peptostreptococi; peptococi.

Cocii gram-: neiseria (gonococi; meningococi), moraxella

Bacilii gram+: bac.antracis; Clostridium perfringens, Clostridium tetani; Clostridium difficile; Corinebacterium diphtheriae; Listeria monocytogenes; Erysipelotrix;

Spirochete : treponema palidum; leptospira

Actinomicete : actinomyces israeli

Atipici (Mycoplasma, legionele, chlamidia) - macrolide, azalide

II gr. - Cu influență preponderentă asupra florei gram-negative

- polimixinele; aminoglicozidele;
- amino-și carboxipenicilinele; cefalosporinele II gen.

Spectrul:

Bacilii gram-;

E.coli, H.influenzae, Pr.vulgaris și mirabilis, Salmonella spp., Shighella; Klebsiella pneumoniae, Pseudomonas aeruginosa (bac. piocianic), , Enterobacter; Serratia, Citrobacter. Acinetobacter, bac. fragilis

cocii gram-;

cocii gram+;

Aminoglicozidele:

- Brucella;
- Yersinia pestis;
- Francisella tularensis;
- Micobacterium tuberculosis
- Micobacterium avum

II gr. - Cu spectru larg de acțiune

**tetraciclinele;
cloramfenicolul;
ansamicinele.**

Spectrul:

- cocii gram+;
- cocii gram-;
- bacilii gram+;
- bacilii gram-;
- riketsiile;
- chlamidiile;
- ureaplasma;
- vibrionii;
- micoplasma;
- protozoare;

IV gr. - Cu spectru “ultralarg”

- ureidopenicilinele;
- monobactamii;
- cefalosporinele gen.III,IV, V;
- carbapenemii;
- asocieri beta-lactamine +inhibitori beta-lactamaze

Spectrul:

- agenți cu polirezistență;
- agenți intraspitalicești (nozocomiali)

PENICILINELE NATURALE-

Indicațiile

A. de elecție: (monoterapie)

- **Infecții streptococice;**
- **erizipel;**
- **pneumonia pneumococică extraspitalicească;**
- **scarlatină;**
- **antrax, difterie, gangrena gazoasă;**
- **sifilis, leptospiroză;**
- **listerioză, boala Lyme (borelioză);**
- **actinomicoză.**

B. în doze mari ca monoterapie:

- **meningita meningococică și pneumococică;**
- **sepsis str.pneumoniae.**

C. în asociere cu aminoglicozidele:

- **septicemiile și endocarditele cu streptococi sensibili.**

D. profilaxia antitetanică în traumatologie și infecțiile plăgilor prin mușcături de animale.

E. profilaxia reumatismului.

Penicilinele semisintetice - indicațiile

1. Grupa oxacilinei –

- infecții cu stafilococi (sigurè sau presupuse) rezistenți la benzilpenicilină;
- infecții grave cu stafilococi penicilinazorezistenți (septicemie, endocardite) în asociere cu aminoglicozide

2. Aminopenicilinele

- infecțiile căilor respiratorii superioare și inferioare (otita medie acută, sinusită, acutizarea bronșitei cronice, pneumoniile extraspitalicești);
- infecții urinare extraspitalicești (cistita acută, pielonefrită);
- meningita cu H.influenzae sau L. monocitogenes (ampicilină);
- endocardita (ampicilină+streptomycină sau gentamicină);
- infecții intestinale: salmoneloză, șigeloză (ampicilina);
- ulcer gastric și duodenal (amoxicilina);
- profilaxia endocarditei.

Penicilinele semisintetice - indicațiile

3. Carboxipenicilinele

- Carbenicilina și ticarcilina în infecțiile nosocomiale cu *Ps.aeruginosa* în asociere cu aminoglicozidele de generația II-III, fluorchinolonele.
- Ticarcilina/clavulanat în infecțiile grave, preponderent nosocomiale:
  - infecțiile căilor respiratorii inferioare;
  - infecțiile urinare complicate;
  - infecțiile intraabdominale;
  - infecțiile bazinului mic;
  - infecțiile pielii și țesuturilor moi;
  - infecțiile oaselor și articulațiilor;
  - sepsis.

4. Ureidopenicilinele :

- Infecțiile cu *Ps.aeruginosa* (în asociere cu aminoglicozidele).
- Piperacilina/tazobactam în infecțiile grave, preponderent nozocomiale:
  - infecțiile căilor respiratorii inferioare;
  - infecțiile pielii și țesuturilor moi, inclusiv - piciorul diabetic;
  - infecțiile intraabdominale;
  - infecțiile bazinului mic și complicațiile septicopurulente după naștere;
  - infecțiile biliare, peritonita biliară, abces hepatic;
  - infecțiile urinare (complicate, pe fondal de cateter permanent);
  - infecțiile pe fondal de neutropenie și stări imunodeficitare.

REAȚIILE ADVERSE ALE PENICILINELOR

Reacțiile alergice

- urticarie, eritem cutanat (cele mai frecvente, circa 60% din totalul reacțiilor alergice);
- erupții purpurice, erupții buloase, reacții cutanate grave de tipul Stevens-Johnson (sunt rare);
- reacții de tip boala serului, edem angioneurotic, febră, reacții pulmonare infiltrative cu eozinofilie, nefrită interstițială, tumefiere articulară (se întâlnesc rar);
- șocul anafilactic

Reacțiile cauzate de acțiunea antibacteriană

- superinfecția cu agenți rezistenți la peniciline (Pseudomonas, E.coli, Proteus, B.fragilis) sau candidoze;
- reacția de bacterioliză (acutizare, Herkheimer)
- **Dereglările dispeptice** – greață, vomă, diaree, enterite, disbacterioză intestinală.

Reacțiile la administrarea parenterală:

- i/m – dureri, afectarea nervilor periferici (pareze, paralizii), necroză aseptică;
- la administrarea endolumbală – hiperreflexie, vomă, rigiditate musculară și convulsii;
- i/v – flebite și tromboze.

Alte efecte nedorite

- Benzilpenicilina în doze mari pot avea acțiune iritantă asupra SNC;
- carboxipenicilinele pot provoca dereglări electrolitice (hipernatriemie, hipopotasiemie), creșterea transaminazelor, nefrite interstițiale, convulsii la doze mari;
- anemie, leucopenie (mai des la preparatele semisintetice).

Efecte secundare

Rash cutanat

Sindrom Stivens-Jonson

Stevens-Johnson Syndrome (SJS)

SJS is also known as erythema multiforme major. Mucosal involvement is prominent

Stevens-Johnson Syndrome and Toxic Epidermal Necrolysis may overlap, as seen here

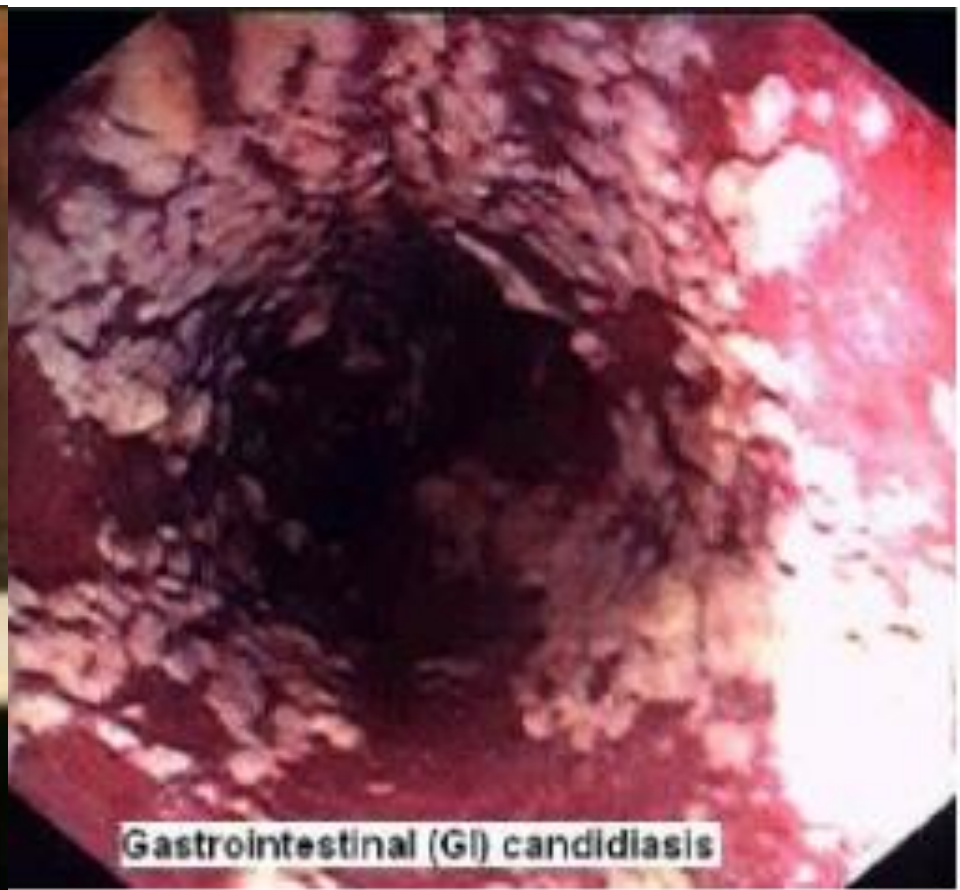
Bullae involving 10% of body surface

Maculo-papules

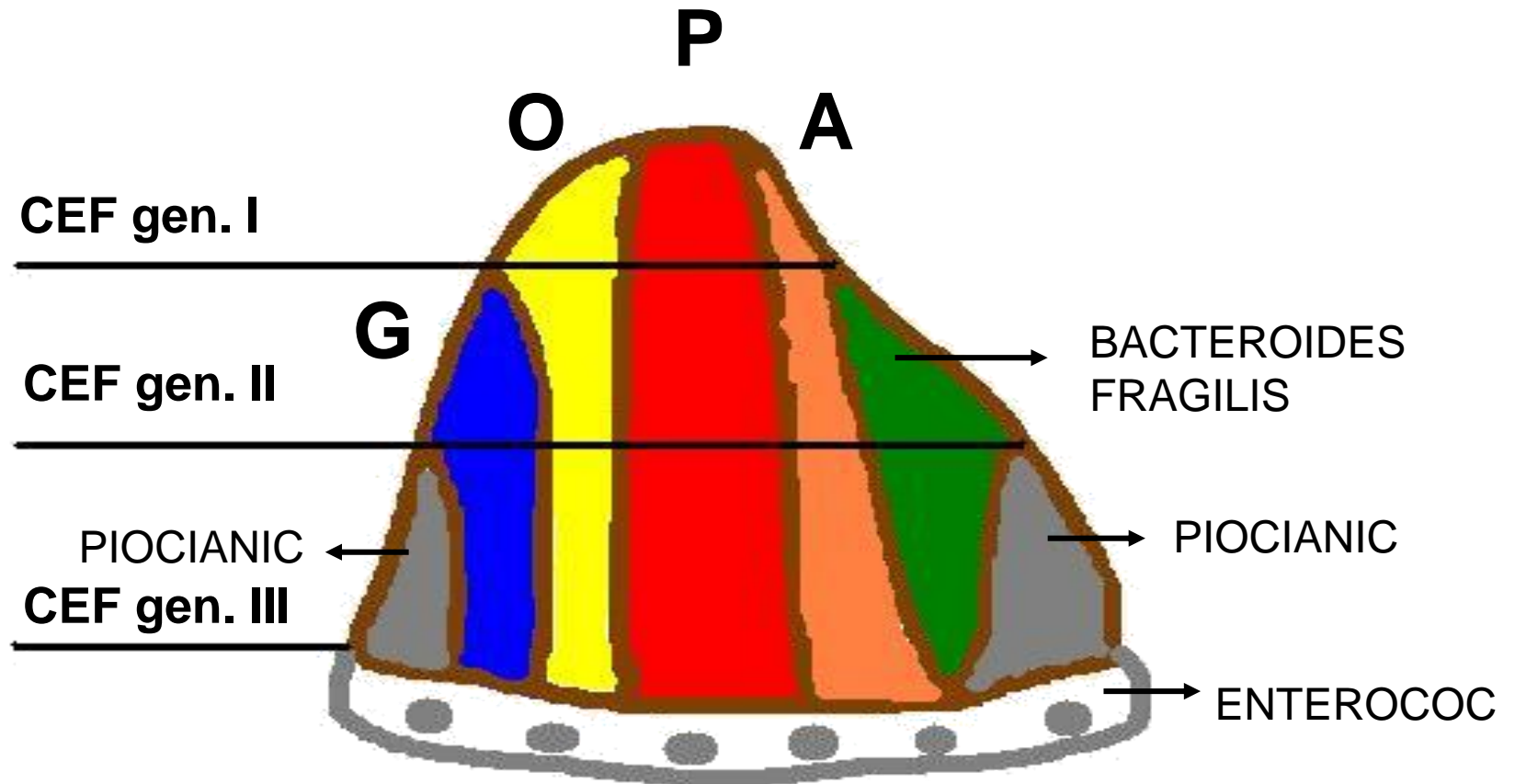
Dermatita buloasă acută – sindromul Lyella

Candidoza mucoaselor

“CACIULA CIOBANULUI”

SPECTRUL ANTIBACTERIAN AL CELOR 3 GEN. DE CEF

Cefalosporinele - indicațiile

Cefazolina

- profilaxia perioperatorie în chirurgie;
- infecțiile pielii și țesuturilor moi;
- infecțiile respiratorii și urinare (actualmente nu se consideră argumentată, datorită răspîndirii tulpinilor rezistente);

Cefalexina

- tonsilite și faringite streptococice (ca preparat de alternativă);
- infecțiile pielii și țesuturilor moi extraspitalicești de gravitate ușoară și medie.

Cefalosporine II generație

• Parenterale:

- pneumonia extraspitalicească ce necesită spitalizare;
- infecțiile pielii și țesuturilor moi extraspitalicești;
- infecțiile urinare (pielonefrită de gravitate medie și gravă);
- profilaxia perioperatorie în chirurgie.

• Perorale:

- infecțiile căilor respiratorii superioare și inferioare (otita medie acută, sinusita acută, acutizarea bronșitei cronice, pneumonia extraspitalicească);
- infecțiile urinare (pielonefrita de gravitate ușoară și medie, pielonefrita la gravide și femeile care alăptează, cistita acută și pielonefrita la copii).

Cefalosporinele - indicațiile

Cefotaxim, ceftriaxon

- a) infecțiile extraspitalicești (gonoree, otita medie acută- ceftriaxon);
- b) infecțiile grave extraspitalicești și nosocomiale:
  - infecțiile căilor respiratorii inferioare;
  - infecțiile oaselor și articulațiilor;
  - infecțiile bazinului mic;
  - meningita;
  - infecțiile pielii și țesuturilor moi;
  - infecțiile intraabdominale;
  - salmoneloza generalizată;
  - sepsis.

Ceftazidim, cefoperazona

- a) infecțiile grave extraspitalicești și nozocomiale de diferită localizare cu *Pseudomonas* sau *Acinetobacter*;
- b) infecțiile pe fondalul neutropeniei și imunodeficienței.

Cefixim, ceftibuten

- a) infecțiile urinare (pielonefrita de gravitate ușoară și medie, pielonefrita la gravide și femeile care alăptează, cistita acută și pielonefrita la copii);
- b) etapa perorală a terapiei în trepte, în diferite infecții grave extraspitalicești și nosocomiale cu bacterii gram-negativ după atingerea efectului stabil de la utilizarea preparatelor parenterale;
- c) infecțiile căilor respiratorii superioare și inferioare (nu se recomandă ceftibutenul în cele de etiologie pneumococică).

Cefoperazonă+sulbactam

- a) infecțiile grave preponderent nosocomiale provocate de germenii cu polirezistență sau infecții mixte:
  - infecțiile căilor respiratorii inferioare;
  - infecțiile bazinului mic;
  - infecțiile intraabdominale;
  - infecțiile urinare complicate;
  - sepsis.
- b) infecțiile pe fondalul neutropeniei și imunodeficienței.

Cefalosporinele - indicațiile

IV generație - Cefepim, cefpirom

a) infecțiile grave, preponderent nosocomiale, provocate de germenii cu polirezistență:

- infecțiile căilor respiratorii inferioare (pneumonia, abcesul pulmonar, empiemul pleurei);
- infecțiile intraabdominale;
- infecțiile urinare complicate;
- infecțiile pielii și țesuturilor moi;
- infecțiile oaselor și articulațiilor;
- sepsis.

b) infecțiile pe fondalul neutropeniei și imunodeficienței.

REAȚIILE ADVERSE ALE CEFALOSPORINELOR

Reacții alergice:

- de tip anafilactic;
- febră, hiperemie, edem;
- erupții cutanate însoțite de prurit;
- sindromul Stevens-Johnson (vezicule, descuamarea epitelului).

Dereglări hematologice

- anemia hemolitică autoimună;
- hipoprotrombinemie cu hemoragii (cefamandol, cefoperazona, cefotetan, latamoxef).

Nefrotoxicitatea cefalosporinelor este mică, dar poate fi potențată la asocierea cu alte preparate nefrotoxice (aminoglicozide, polimixine, furosemid etc.)

Dereglări digestive

- stază biliară (dureri în hipocondriul drept, în regiunea epigastrică, grețuri, vomă, anorexie - ceftriaxon);
- colită pseudomembranoasă (prin superinfecția cu *Clostridium difficile*).

Disbacterioză și suprainfecție

- superinfecția cu bacteriile gram-pozitive (în primul rând enterococi, stafilococi).

Reacții locale

- dureri și infiltrate la administrarea i/m;
- flebite la administrarea i/v.

CARBAPENEMII

Indicațiile - Infecții grave, preponderent nosocomiale, provocate de germeni cu polirezistență și mixte:

- **pneumonie, abscese pulmonare, empiemul pleurei;**
- **infecții urinare cu complicații;**
- **infecții intraabdominale;**
- **infecții ale bazinului mic;- sepsis;**
- **infecțiile pielii și țesuturilor moi;**
- **infecțiile oaselor și articulațiilor (numai imipenem);**
- **endocardită (numai imipenem);**
- **infecțiile bacteriene la pacienții cu neutropenie; meningită (numai meropenem).**

Reacțiile adverse:

- **greturi, vomă, diaree, creșterea enzimelor hepatice (incidența până la 5%), diaree;**
- **erupții cutanate (1-1,5%); reacțiile alergice pot fi încrucișate cu penicilinele;**
- **la bolnavii cu insuficiență renală administrarea dozelor mari de imipenem poate provoca convulsii (imipenem);**

MACROLIDELE - indicațiile

- **infecțiile căilor respiratorii superioare (faringita, tonsilita, sinusita acută, otita medie acută);**
- **infecțiile căilor respiratorii inferioare (bronșite cronice, BPCO, pneumonia extraspitalicească, inclusiv atipică);**
- **difteria (îndeosebi la purtători); tusea convulsivă, eritrasma; antraxul,**
- **infecțiile cavității bucale (periodontita, periostita);**
- **infecțiile pielii și țesuturilor moi;**
- **gastroenterita cu campilobacter (eritromicina);**
- **ulcer gastric și duodenal (claritromicina);**
- **infecțiile urinare sexual transmisibile (clamidioza, sifilis limfograduloma etc.);**
- **toxoplasmoza (spiramicina, josamicina, azitromicina);**
- **criptosporidoza (spiramicina, roxitromicina);**
- **boala Lyme (azitromicina);**
- **listerioza, actinomicoza;**
- **infecțiile cu micobacterii (M.avium) la bolnavii cu SIDA (claritromicina, azitromicina);**
- **infecțiile cu Propionibacterium acnes (eritromicina, azitromicina);**
- **profilaxia endocarditei bacteriene, inclusiv în stomatologie (azitromicina, claritromicina);**
- **profilaxia tusei convulsive la persoanele ce au contactat cu bolnavii (eritromicina);**
- **profilaxia reumatismului (eritromicina în alergie la peniciline);**
- **sanarea purtătorilor de meningococ (spiramicina);**
- **decontaminarea intestinului înainte de intervenții pe intestinul gros (eritromicina+kanamicina).**

MACROLIDELE – reacțiile adverse

- dereglări dispeptice – epigastralgie, anorexie, grețuri, vomă, diaree, meteorism;
- au fost semnalate cazuri de acțiune hepatotoxică cu hepatită colestatică și creșterea enzimelor hepatice.
- rar – colită provocată de *Clostridium difficile*.
- rareori – reacții alergice: erupții cutanate, edem Quincke.

LINCOSAMIDELE

Indicațiile

- tonsilite, faringite streptococice;
- infecțiile căilor respiratorii inferioare (pneumonia prin aspirație, abcesul pulmonar, empiemul pleurei);
- infecțiile pielii și țesuturilor moi, inclusiv piciorul diabetic;
- infecțiile oaselor și articulațiilor;
- infecțiile intraabdominale (peritonită, abces);
- infecțiile bazinului mic (endometrită, anexită, salpingooforită, abces negonoreic al tubilor și ovarelor, pelviocelulită, infecții vaginale anaerobe postoperatorii);
- toxoplasmoză (clindamicina în asociere cu pirimetamina);
- vaginoza bacteriană (topic);
- acnee vulgare (topic);
- malaria tropicală rezistentă la clorochină (clindamicina).

Reacții adverse:

- dereglări dispeptice (dureri abdominale, grețuri, vomă, diaree);
- colita pseudomembranoasă;
- reacții alergice: erupții cutanate, însoțite de eritem, prurit;
- rar poate apărea neutropenie, trombocitopenie.

Colita pseudomembranoasă

Pseudomembranous Ulcerative Colitis

C. difficile
overgrowth

AMINOGLICOZIDELE - indicațiile

Tratament empiric (cel mai frecvent în asociații):

- **infecțiile grave cu bacili gram- negativ sensibili;**
- **artrită septică;**
- **meningită și osteomielită posttraumatică și postoperatorie;**
- **infecții grave cu bac.piocianic (cu peniciline, cefalosporine, inclusiv la bolnavii febrili, leucopenici, cu rezistență micșorată);**
- **infecții cu enterococ (cu benzilpenicilină, ampicilină, vancomicină);**
- **infecții stafilococice penicilinorezistente (cu oxacilină și similare);**
- **sepsis de etiologie necunoscută;**
- **profilaxia și tratamentul infecțiilor abdominale și pelvine în asociate cu antibioticele active împotriva Bac.fragilis;**
- **pielonefrite;**
- **pneumoniile nozocomiale (cu o cefalosporină);**
- **picioar diabetic;**
- **tratamentul și profilaxia infecțiilor oftalmice (kanamicina);**
- **Streptomicina – tuberculoză, tularemie; bruceloză; pestă; endocardită enterococică (în asociere cu peniciline).**
- **decontaminarea intestinului în intervențiile planice pe intestinul gros (neomicina, kanamicina cu eritromicina)**

Aminoglicozidele – reacțiile adverse

Ototoxicitate - leziuni cohleare și vestibulare.

- aminoglicozidele cumulează în perilimfa urechii interne, cu acțiune toxică asupra epiteliului nervos cohlear și vestibular;
- kanamicina și amikacina provoacă îndeosebi tulburări cohleare;
- streptomycină și gentamicina – vestibulare;
- tobramicina - tulburări cohleare și vestibulare în raport egal;

Nefrotoxicitate - incidența 2-10%.

- antibioticele diminuează filtrarea glomerulară și afectează celulele tubulare proximale, datorită inhibării fosfolipazei necesare pentru formarea prostaglandinelor
- riscul crește odată cu prezența leziunilor renale preexistente, vârsta înaintată, asocierea cu alte remedii nefrotoxice (vanconicina, cefalosporine, amfotericina B, polimixină);

Bloc neuromuscular

- blocul neuromuscular este cauzat de inhibiția eliberării acetilcolinei din terminațiile presinaptice și reducerii reactivității postsinaptice;
- miastenia gravis, hipocalciemia marcată, asocierea miorelaxantelor cresc riscul blocului. Calciul este antagonist în acest caz.

Reacții alergice

- erupții cutanate, febră, eozinofilie